

РЕСПУБЛИКА БУРЯТИЯ

БУРЯАД УЛАСАЙ

ЗАКОН

ХУУЛИ

**«Буряад Уласта эдилгэ абалгада эсэргүүсэлгэ тухай» гэхэн
Буряад Уласай Хуулида хубилалтануудыг оруулха тухай**

*Буряад Уласай Арадай Хурал
2026 оной февралын 26-да
баталан абга*

1-дэхи статья

«Буряад Уласта эдилгэ абалгада эсэргүүсэлгэ тухай» гэхэн 2009 оной мартын 16-ай № 701-IV Буряад Уласай Хуулида (Буряад Уласай Хуулига шийдхэбэринүүдэй суглуулбари, 2009, № 1 – 2 (118 – 119), № 9 – 10 (126 – 127); 2011, № 1 – 3 (142 – 144), № 8 – 10 (149 – 151); 2012, № 3 (156); 2013, № 4 – 5 (169 – 170), № 11 (176), I хуби; 2017, № 3, I хуби, № 10; «Бурятия» сонин, 2009, мартын 17, октябрийн 10; 2010, ноябрийн 11; 2011, мартын 16, октябрийн 19; 2012, мартын 16; 2013, майн 14, ноябрийн 21; 2014, июлийн 11; 2015, мартын 17; 2016, июлийн 8; Буряад Уласай гүрэнэй засагай зургаануудай албан ёһоной портал (www.egov-buryatia.ru), 2013, майн 14, ноябрийн 15; 2014, июлийн 7; 2015, мартын 13; 2016, мартын 4, июлийн 4; 2017, мартын 6, октябрийн 10; 2018, мартын 7, июлийн 9, ноябрийн 12, декабрийн 13; 2019, апрелийн 29, октябрийн 7, ноябрийн 18; 2020, майн 14; 2021, майн 5, июлийн 7; 2022, майн 4; «Мэдээсэлэй «Буряад үнэн» агентство» гэхэн сүлжээтэ хэблэл, 2022, июлийн 8, октябрийн 5; 2023, февралын 28, мартын 6, майн 2, ноябрийн 24; 2024, ноябрийн 27; 2025, июлийн 8) удаадахи хубилалтануудыг оруулха:

1) 11.1-дэхи статьягай 1-дэхи хубийн хоёрдохи абзацта «хэлсээгээр нютагай захиргаанай засаг даргын (захиргаанай хүтэлбэрилэгшын) тушаалнууд,» гэхэн үгэнүүдыг хаһаха;

2) 12-дохи ба 12.1-дэхи статьянуудыг удаадахи найруулгаар бэшэхэ:

**«12-дохи статья. Олзо оршонууд тухай, зөөри ба зөөрийн удха
шанартай уялганууд тухай мэдээнүүдыг
тушаалга**

1. Өөрийнхөө олзо оршонууд тухай, зөөри ба зөөрийн удха шанартай уялганууд тухай, мүн наһанайнгаа нүхэрэй ба хуулийн наһа гүйсөөгүй хүүгэдэйнгөө олзо оршонууд тухай, зөөри ба зөөрийн удха шанартай уялганууд тухай мэдээнүүдые хүлһэлэгшын түлөөлэгшэдэ (ажал үгэгшэдэ), тус Хууляар тодорхойлогдоһон бусад бүрин этигэмжэтэ нюурнуудта тушааха ёһотой гэбэл:

1) Буряад Уласай гүрэнэй эрхэтэнэй албанай тушаалнуудые (саашадаа – Буряад Уласай гүрэнэй албан) эзэлхээс һэдэһэн эрхэтэд;

2) нютагай засагай гуримшуулгын хуули ёһоной шийдхэбэринүүдээр тогтоогдоһон нэрэ тоолборидо оруулагдаһан Буряад Уластахи нютагай засагай албанай тушаалнуудые эзэлхээс һэдэһэн эрхэтэд;

3) Буряад Уластахи гүрэнэй (нютагай засагай) эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэдэй тушаалнуудые эзэлхээс һэдэһэн эрхэтэд;

4) Буряад Уласай гуримшуулгын хуули ёһоной шийдхэбэринүүдээр тогтоогдоһон нэрэ тоолборидо оруулагдаһан Буряад Уласай гүрэнэй албанай тушаалнуудые эзэлхээс һэдэһэн гүрэнэй эрхэтэнэй алба хаагшад (саашадаа – гүрэнэй алба хаагшад);

5) гүрэнэй ондоо зургаанһаа шэлжүүлхэ гуримаар Буряад Уласай гүрэнэй албанай тушаалнуудта томилогдодог гүрэнэй алба хаагшад;

6) нютагай засагай гуримшуулгын хуули ёһоной шийдхэбэринүүдээр тогтоогдоһон тоолборинуудта оруулагдаһан Буряад Уластахи нютагай засагай албанай тушаалнуудые эзэлхээс һэдэһэн нютагай засагай алба хаагшад;

7) тус хубийн 1-дэхи пунктда заагдаһан ба Буряад Уласай гуримшуулгын хуули ёһоной шийдхэбэринүүдээр тогтоогдоһон нэрэ тоолборидо оруулагдаһан тушаалнуудые болон тус хубийн 2-дохи ба 3-дахи пунктнуудта заагдаһан тушаалнуудые эзэлдэг нюурнууд «Гүрэнэй тушаалнуудые эзэлдэг нюурнуудай ба бусад нюурнуудай гаршануудай тэдэнэй олзо оршонуудта зохистой байлгыг хиналта тухай» гэхэн 2012 оной декабриин 3-ай № 230-ФЗ Холбоото улсасай хуулийн ёһоор гаршанууд тухай мэдээнүүдые тушааха үндэһэнэй бий болоһон ушарта иимэ үндэһэнүүдэй бий болоһон жэлэй удаадахи жэлэй апрелиин 30-һаа орой бэшэ.

2. Хэрбээс холбоото улсасай хуулинуудаар ондоо гуримай тогтоогдоогүй һаань, Буряад Уласай гүрэнэй тушаалнуудые, нютагай засагай тушаалнуудые эзэлхээс һэдэһэн эрхэтэд болон тус тушаалнуудые эзэлдэг нюурнууд тушаалаар бүрин этигэмжэнүүдэй олгогдоходо (томилходо, тушаалда һунгахада), олзо оршонууд тухайгаа, зөөри ба зөөрийн удха шанартай уялганууд тухайгаа болон наһанайнгаа нүхэрэй ба хуулийн наһа гүйсөөгүй хүүгэдэйнгөө олзо оршонууд тухай, зөөри ба зөөрийн удха шанартай уялганууд тухай мэдээнүүдые тушааха ёһотой. Буряад Уласай гүрэнэй тушаал гү, али нютагай засагай тушаал эзэлдэг нюур «Гүрэнэй тушаалнуудые эзэлдэг нюурнуудай ба бусад нюурнуудай гаршануудай тэдэнэй олзо оршонуудта зохистой байлгыг хиналта тухай» гэхэн 2012 оной декабриин 3-ай № 230-ФЗ Холбоото улсасай хуулийн ёһоор гаршанууд тухай мэдээнүүдые тушааха үндэһэнэй тэрээндэ бий болоһон ушарта тус хубида заагдаһан мэдээнүүдые иимэ үндэһэнэй бий болоһон жэлэй удаадахи жэлэй

апрелийн 30-аа орой бэшэ тушааха ёһотой. Тус хубида заагдаһан мэдээнүүд Холбоото уласай хууляар, холбоото уласай бусад хуулинуудаар болон Оросой Холбоото Уласай ба Буряад Уласай гуримшуулгын хуули ёһоной бусад шиидхэбэринүүдээр тогтоогдоһон гуримаар тушаагдадаг.

3. Буряад Уласай Толгойлогшо «Гүрэнэй тушаалнуудые эзэлдэг нюурнуудай ба бусад нюурнуудай гаршануудай тэдэнэй олзо оршонуудта зохистой байлгыг хиналта тухай» гэхэн 2012 оной декабрийн 3-ай № 230-ФЗ Холбоото уласай хуулийн ёһоор гаршанууд тухай мэдээнүүдые тушааха үндэһэнэй Буряад Уласай Толгойлогшодо бии болоһон ушарта Холбоото Уласай хууляар хараалагдаһан олзо оршонууд тухай, зөөри ба зөөрийн удха шанартай уялганууд тухай, мүн наһанайнгаа нүхэрэй ба хуулийн наһа гүйсөөгүй хүүгэдэйнгөө олзо оршонууд тухай, зөөри ба зөөрийн удха шанартай уялганууд тухай мэдээнүүдые Оросой Холбоото Уласай Юрэнхылэгшын тогтооһон гуримаар иимэ үндэһэнэй бии болоһон жэлэй удаадахи жэлэй апрелийн 30-аа орой бэшэ тушаадаг.

4. Буряад Уласай Арадай Хуралай һунгамал «Гүрэнэй тушаалнуудые эзэлдэг нюурнуудай ба бусад нюурнуудай гаршануудай тэдэнэй олзо оршонуудта зохистой байлгыг хиналта тухай» гэхэн 2012 оной декабрийн 3-ай № 230-ФЗ Холбоото уласай хуулийн ёһоор гаршанууд тухай мэдээнүүдые тушааха үндэһэнэй Буряад Уласай Арадай Хуралай һунгамалда бии болоһон ушарта өөрынгөө олзо оршонууд тухай, зөөри ба зөөрийн удха шанартай уялганууд тухай, мүн наһанайнгаа нүхэрэй ба хуулийн наһа гүйсөөгүй хүүгэдэйнгөө олзо оршонууд тухай, зөөри ба зөөрийн удха шанартай уялганууд тухай мэдээнүүдые Холбоото уласай хууляар, «Буряад Уласай Арадай Хуралай һунгамалай эрхэ зэргэ тухай» гэхэн Буряад Уласай Хууляар, Оросой Холбоото Уласай ба Буряад Уласай гуримшуулгын хуули ёһоной бусад шиидхэбэринүүдээр тогтоогдоһон гуримаар тушаадаг. Заагдаһан мэдээнүүд тиимэ үндэһэнэй бии болоһон жэлэй удаадахи жэлэй апрелийн 30-аа орой бэшэ тушаагдадаг.

5. Хэрбээ холбоото уласай хууляар ондоо гуримай тогтоогдоогүй хаань, нютагай засагай тушаал эзэлхээс хэдэһэн эрхэтэд болон нютагай засагай тушаалнуудые эзэлдэг нюурнууд олзо оршонууд тухайгаа, зөөри ба зөөрийн удха шанартай уялганууд тухай, мүн наһанайнгаа нүхэрэй ба хуулийн наһа гүйсөөгүй хүүгэдэйнгөө олзо оршонууд тухай, зөөри ба зөөрийн удха шанартай уялганууд тухай мэдээнүүдые Буряад Уласай Толгойлогшодо тус Хуулийн 1-дэхи хабсаргалтаар тогтоогдоһон гуримаар тушаадаг. Нютагай засагай байгууламжын түлөөлэлгэтэ зургаанай һунгамалай нютагай засагай тушаал эзэлдэг нюур тус хубяар хараалагдаһан мэдээнүүдые «Гүрэнэй тушаалнуудые эзэлдэг нюурнуудай ба бусад нюурнуудай гаршануудай тэдэнэй олзо оршонуудта зохистой байлгыг хиналта тухай» гэхэн 2012 оной декабрийн 3-ай № 230-ФЗ Холбоото уласай хуулийн ёһоор гаршанууд тухай мэдээнүүдые тушааха үндэһэнэй тус нюурта бии болоһон ушарта тушаадаг. Заагдаһан мэдээнүүд тиимэ үндэһэнэй бии болоһон жэлэй удаадахи жэлэй апрелийн 30-аа орой бэшэ тушаагдадаг.

6. Тус статьягай 1-дэхи ба 2-дохи хубинуудта заагдaнaн мэдээнүүдые үзүүлдэг гэдэл:

1) Буряад Уласай гүйсэдхэхы засагай байгуулгада Буряад Уласай гүрэнэй тушаалнуудые (Буряад Уласай Толгойлогшоһоо гадна), Буряад Уласай Ёунгуулийн комиссида, Буряад Уластахи үхибүүнэй эрхэнүүдэй талаар бүрин этигэмжэтын, Буряад Уластахи олзын хэрэг эрхилэгшэдэй эрхэнүүдые хамгаалха талаар бүрин этигэмжэтын тушаалнуудые эзэлхээс хэдэһэн эрхэтэд болон тус тушаалнуудые эзэлдэг нюурнууд - Буряад Уласай Толгойлогшодо;

2) Буряад Уласай Тоололгын танхимда Буряад Уласай гүрэнэй тушаалнуудые, Буряад Уластахи хүнэй эрхэнүүдэй талаар бүрин этигэмжэтын тушаал эзэлхээс хэдэһэн эрхэтэд болон тус тушаалнуудые эзэлдэг нюурнууд - Буряад Уласай Арадай Хуралда;

3) Буряад Уластахи нютагай засагай тушаалнуудые эзэлхээс хэдэһэн эрхэтэд болон тус тушаалнуудые эзэлдэг нюурнууд - Буряад Уласай Толгойлогшодо;

4) Буряад Уласай гүрэнэй эрхэтэнэй албанай зохистой тушаалнуудые, нютагай засагай албанай зохистой тушаалнуудые эзэлхээс хэдэһэн эрхэтэд болон тус тушаалнуудые эзэлдэг нюурнууд - хүлхэлэгшын түлөөлэгшэдэ (ажал үгэгшэдэ);

5) Буряад Уласай гүрэнэй эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэдэй тушаалнуудые эзэлхээс хэдэһэн эрхэтэд ба Буряад Уласай гүрэнэй эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд – Буряад Уласай гүрэнэй эмхи зургаанай тэрэнэй мэдэлдэ байһан Буряад Уласай гүйсэдхэхы засагай зургаанда, Буряад Уластахи нютагай засагай эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэдэй тушаалнуудые эзэлхээс хэдэһэн эрхэтэд болон Буряад Уластахи нютагай засагай эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд - нютагай засагай эмхи зургаанай тэрэнэй мэдэлдэ байһан нютагай өөһэдын хүтэлбэрийн зургаанда.

Олзо оршонууд тухай, зөөри ба зөөрийн удха шанартай уялганууд тухай мэдээнүүд Оросой Холбоото Уласай Юрэнхылэгшын баталһан тайлбари дансын түхэлөөр тушаагадаг.

7. Олзо оршонууд тухай, зөөри ба зөөрийн удха шанартай уялганууд тухай мэдээнүүдые тушааха гурим тогтоогдодог гэдэл:

1) Буряад Уласай хуулинуудаар ба Буряад Уласай Толгойлогшын гуримшуулгын хуули ёһоной шийдхэбэринүүдээр – Буряад Уласай гүрэнэй тушаалнуудые эзэлдэг нюурнуудта (Буряад Уласай Толгойлогшоһоо гадна);

2) Буряад Уласай Толгойлогшын гуримшуулгын хуули ёһоной шийдхэбэринүүдээр - Буряад Уласай гүрэнэй тушаалнуудые эзэлхээс хэдэһэн эрхэтэдтэ (Буряад Уласай Толгойлогшоһоо, Буряад Уласай Арадай Хуралай һунгамалнуудһаа гадна), Буряад Уласай гүрэнэй албанай тушаалнуудые эзэлдэг нюурнуудта ба тус тушаалнуудые эзэлхээс хэдэһэн эрхэтэдтэ;

3) тус Хууляар - Буряад Уластахи нютагай засагай тушаалнуудые эзэлхээс хэдэһэн эрхэтэдтэ болон нютагай засагай тушаалнуудые эзэлдэг нюурнуудта;

4) Буряад Уласай Засагай газарай гуримшуулгын хуули ёноной шийдхэбэринүүдээр - Буряад Уласай гүрэнэй эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэдэй тушаалнуудые эзэлхээс хэдэһэн эрхэтэдтэ болон тус тушаалнуудые эзэлдэг нюурнуудта;

5) нютагай засагай гуримшуулгын хуули ёноной шийдхэбэринүүдээр - нютагай засагай албанай тушаалнуудые, нютагай засагай эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэдэй тушаалнуудые эзэлхээс хэдэһэн эрхэтэдтэ болон тус тушаалнуудые эзэлдэг нюурнуудта.

8. Тус статьягай 5-дахи хубиин ёһоор тушаагдадаг мэдээнүүдэй үнэн зүб ба хүсэд байлгыг шалгалта Буряад Уласай Толгойлогшын шийдхэбэреэр тус Хуулийн 2-дохи хабсаргалтаар тогтоогдоһон гуримаар бэлүүлэгдэдэг.

9. Тус статьягай 8-дахи хубиин ёһоор бэлүүлэгдэһэн шалгалтын дүнгөөр нютагай засагай тушаал эзэлдэг нюурай Холбоото уласай хууляар, «Гүрэнэй тушаалнуудые эзэлдэг нюурнуудай ба бусад нюурнуудай гаршануудай тэдэнэй олзо оршонуудта зохистой байлгыг хиналта тухай» гэхэн 2012 оной декабриин 3-ай № 230-ФЗ Холбоото уласай хууляар, «Зарим бүлэгэй нюурнуудта Оросой Холбоото Уласай дэбисхэрһээ гадуур оршодог хари гүрэнүүдэй банкнуудта тоосооной дансануудтай (хадагаламжануудтай) байха ба нээхэ, саарһан мүнгэ ба үнэтэ зүйлнүүдые хадагалха, хари гүрэнүүдэй мүнгэн һангай хэрэгсэлнүүдтэй байха ба (гү, али) хэрэглэхэ хорилто тухай» гэхэн 2013 оной майн 7-ой № 79-ФЗ Холбоото уласай хууляар тогтоогдоһон хизаарлалтануудые, хорилтонуудые сахяагүй, уялгануудые дүүргээгүй байһанай баримтануудай элирхэдэ, Буряад Уласай Толгойлогшо нютагай засагай тушаал эзэлдэг нюурай бүрин этигэмжэнүүдые болзорһоо урид болюулха гү, али тэрээн тушаа харюусалгын ондоо хэмжээ хэрэглэхэ тухай мэдүүлгэтэйгээр зохистой шийдхэбэри абаха бүрин этигэмжэтэй нютагай өөһэдын хүтэлбэрийн зургаанда гү, али шүүлтын газарта хандадаг.

10. Нютагай засагай байгууламжын түлөөлэлгэтэ зургаанай һунгамалай нютагай засагай тушаал эзэлдэг нюурнуудай тус статьягай 5-дахи хубяар хараалагдаһан мэдээнүүд тухай мэдээсэлдэ, тиимэ нюурнуудай мэдэжэ байгаад, зорюута заагдаһан мэдээнүүдые үнэн зүб бэшээр гү, али хүсэд бэшээр тушааһан тухай мэдээсэлдэ орохыг хангалга холбоото уласай хуулинуудай, Оросой Холбоото Уласай Юрэнхылэгшын зарлигуудай ёһоор бэлүүлэгдэдэг. Нютагай засагай байгууламжын түлөөлэлгэтэ зургаанай һунгамалай нютагай засагай тушаал эзэлдэг нюурнуудай тус статьягай 5-дахи хубяар тогтоогдоһон уялгануудые дүүргэлгэ (муугаар дүүргэлгэ) тухай тобшологдоһон мэдээсэл (иимэ мэдээсэл соо зохистой нюурыг таниха арга олгодог хубиин мэдээнүүдэй ба зохистой нюурай зөөри тус тустань онсолхо арга олгодог мэдээнүүдэй үгы һаань) тус Хуулийн 1-дэхи хабсаргалтаар тогтоогдоһон гуримаар нютагай өөһэдын хүтэлбэрийн зургаануудай албан ёһоной сайтнууд дээрэ ниитэлэгдэдэг.

12.1-дэхи статья. Гаршанууд тухай мэдээнүүдые тушаалга

1. «Гүрэнэй тушаалнуудыг эзэлдэг нюурнуудай ба бусад нюурнуудай гаршануудай тэдэнэй олзо оршонуудта зохистой байлгыг хиналта тухай» гэхэн 2012 оной декабриин 3-ай № 230-ФЗ Холбоото улсасай хуулийн 2-дохи статьягай 1-дэхи хубийн 1-дэхи пунктын ёһоор Буряад Уласта гаршануудай хойноһоо хиналта тогтоогдодог гэбэл:

1) орлодог (эзэлдэг) нюурнуудай:

а) Буряад Уласай гүрэнэй тушаалнуудыг;

б) нютагай засагай тушаалнуудыг;

в) бүрин этигэмжэнүүдыг бэлүүлхэдэ, Холбоото улсасай хууляар хараалагдаһан олзо оршонууд тухай, зөөри ба зөөрийн удха шанартай уялганууд тухай мэдээнүүдыг үзүүлхэ уялгын бии болодог Буряад Уласай гүрэнэй албанай тушаалнуудыг;

г) бүрин этигэмжэнүүдыг бэлүүлхэдэ, Холбоото улсасай хууляар хараалагдаһан олзо оршонууд тухай, зөөри ба зөөрийн удха шанартай уялганууд тухай мэдээнүүдыг үзүүлхэ уялгын бии болодог нютагай засагай албанай тушаалнуудыг;

д) гүрэнэй (нютагай засагай) эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэдэй тушаалнуудыг;

2) тус хубийн 1-дэхи пунктда заагдаһан тушаалнуудыг орлодог (эзэлдэг) байһан болон Буряад Уласай гүрэнэй тушаалнуудһаа, нютагай засагай тушаалнуудһаа сүлөөлэгдэһэн, үгы гэбэл Буряад Уласай гүрэнэй албанһаа, нютагай засагай албанһаа, гүрэнэй (нютагай засагай) эмхи зургаануудһаа гаргагдаһан нюурнуудай (саашадаа - тушаалнуудыг орлодог (эзэлдэг) байһан нюурнууд);

3) тус хубийн 1-дэхи пунктда заагдаһан тушаалнуудыг орлодог (эзэлдэг) гү, али орлодог (эзэлдэг) байһан нюурнуудай наһанай нүхэдэй ба хуулийн наһа гүйсөөгүй хүүгэдэй.

2. Хэрбээ иимэ хэлсээнүүдэй мүнгэнэй хамтын хэмжээнэй тоосоото хугасаагай урдахи һүүлэй гурбан жэлдэ (саашадаа – тоосоото хугасаа) тус нюурай, тэрэнэй наһанай нүхэрэй ба хуулийн наһа гүйсөөгүй хүүгэдэй хамтын олзо оршоһоо дээшэ байгаа хаань, тус статьягай 1-дэхи хубийн 1-дэхи пунктда заагдаһан тушаалнуудай нэгыг орлодог (эзэлдэг) нюур мэдээнүүдыг тушааха жэлэй урдахи литын жэлэй туршада өөрынгөө, мүн наһанайнгаа нүхэрэй ба хуулийн наһа гүйсөөгүй хүүгэдэйнгөө хэхэг газар, хүдэлэсэгүй бусад зөөри, унаа тээбэрийн хэрэгсэл, үнэтэ саарһануудыг (эмхинүүдэй үндэһэн (хамтаруулагдаһан) хүрэнгэ зөөридэ хабаадалгын хубинуудыг, хубитануудыг), тоо оньһото мүнгэн зөөри, тоо оньһото мүнгэ худалдан абаха талаар хэхэн хэлсээн бүхэнөөр өөрынгөө гаршанууд тухай, мүн наһанайнгаа нүхэрэй ба (гү, али) хуулийн наһа гүйсөөгүй хүүгэдэйнгөө гаршанууд тухайгаа мэдээнүүдыг болон тус хэлсээнүүдэй бэлүүлгэдэ мүнгэнэй абтаһан газарнууд тухай мэдээнүүдыг тушааха ёһотой.

3. Тус статьягай 2-дохи хубида заагдаһан мэдээнүүд тус статьягай 2-дохи хубяар хараалагдаһан үндэһэнэй бии болоходо, «Гүрэнэй тушаалнуудыг эзэлдэг нюурнуудай ба бусад нюурнуудай гаршануудай тэдэнэй олзо оршонуудта зохистой байлгыг хиналта тухай» гэхэн 2012 оной декабриин 3-

ай № 230-ФЗ Холбоото улсасай хууляар тогтоогдоһон онсолигуудые хараада абан, олзо оршонууд тухай, зөөри ба зөөрийн удха шанартай уялганууд тухай мэдээнүүдые тушаахын тула Оросой Холбоото Уласай Юрэнхылэгшын гуримшуулгын хуули ёһоной шийдхэбэринүүдээр, тус Хууляар, Буряад Уласай хуулинуудаар, гуримшуулгын хуули ёһоной бусад шийдхэбэринүүдээр, нютагай засагай гуримшуулгын хуули ёһоной шийдхэбэринүүдээр тогтоогдоһон гуримаар ба болзорто үзүүлэгдэдэг.».

4. Буряад Уласай Толгойлогшо тус статьягай 2-дохи хубида заагдаһан мэдээнүүдые Оросой Холбоото Уласай Юрэнхылэгшын тогтооһон гуримаар тушаадаг.

5. Буряад Уласай Арадай Хуралай һунгамалнууд тус статьягай 2-дохи хубида заагдаһан мэдээнүүдые Буряад Уласай Арадай Хуралай һунгамалнуудай тушаадаг олзо оршонууд, гаршанууд тухай, зөөри ба зөөрийн удха шанартай уялганууд тухай мэдээнүүдэй үнэн зүбые хинаха талаар Буряад Уласай Арадай Хуралай комиссида тушаадаг.

6. Тус статьягай 2-дохи хубида заагдаһан мэдээнүүдые үзүүлдэг гэдэл:

1) Буряад Уласай гүйсэдхэхы засагай байгуулгада Буряад Уласай гүрэнэй тушаалнуудые (Буряад Уласай Толгойлогшоһоо гадна), Буряад Уласай Һунгуулийн комиссида, Буряад Уластахи үхибүүнэй эрхэнүүдэй талаар бүрин этигэмжэтын, Буряад Уластахи олзын хэрэг эрхилэгшэдэй эрхэнүүдые хамгаалха талаар бүрин этигэмжэтын тушаалнуудые эзэлдэг нюурнууд - Буряад Уласай Толгойлогшодо;

2) Буряад Уласай Тоололгын танхимда Буряад Уласай гүрэнэй тушаалнуудые, Буряад Уластахи хүнэй эрхэнүүдэй талаар бүрин этигэмжэтын тушаал эзэлдэг нюурнууд - Буряад Уласай Арадай Хуралда;

3) Буряад Уластахи нютагай засагай тушаалнуудые эзэлдэг нюурнууд - Буряад Уласай Толгойлогшодо;

4) Буряад Уласай гүрэнэй эрхэтэнэй албанай зохистой тушаалнуудые, нютагай засагай албанай зохистой тушаалнуудые эзэлдэг нюурнууд - хүлһэлэгшын түлөөлэгшэдэ (ажал үгэгшэдэ);

5) Буряад Уласай гүрэнэй эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд – Буряад Уласай гүрэнэй эмхи зургаанай тэрэнэй мэдэлдэ байһан Буряад Уласай гүйсэдхэхы засагай зургаанда, Буряад Уластахи нютагай засагай эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд - нютагай засагай эмхи зургаанай тэрэнэй мэдэлдэ байһан нютагай өөһэдын хүтэлбэрийн зургаанда.

7. Иимэ мэдээнүүдые заатагүй тушааха хэрэгтэй ушарта тус статьягай 1-дэхи хубида заагдаһан нюурнуудай холбоото улсасай хуулинуудаар тогтоогдоһон ушарнуудһаа бэшэндэ гаршанууд тухайгаа мэдээнүүдые тушаагаагүй байлга, мэдэжэ байгаад, зорюута хүсэд бэшэ мэдээнүүдые үгэлгэ, үгы гэдэл холбоото улсасай хуулинуудаар тогтоогдоһон ушарнуудһаа бэшэндэ мэдэжэ байгаад, гаршанууд тухайгаа үнэн зүб бэшэ мэдээнүүдые зорюута үгэлгэ гү, али наһанайнгаа нүхэрэй ба хуулийн наһа гүйсөөгүй хүүгэдэйнгөө гаршанууд тухай мэдээнүүдые тушаагаагүй байлга, мэдэжэ байгаад, зорюута хүсэд бэшэ мэдээнүүдые үгэлгэ, үгы гэдэл наһанайнгаа нүхэрэй ба хуулийн наһа гүйсөөгүй хүүгэдэйнгөө гаршанууд тухай үнэн зүб

бэшэ мэдээнүүдые зорюута үгэлгэ тус статьягай 1-дэхи хубида заагдаһан нюурнуудые орлодог (эзэлдэг) тушаалһаань сүлөөлхэ, гүрэнэй гү, али нютагай засагай албанһаа тогтоогдоһон гуримаар ажалһаа гаргаха хойшолонтой хуули эбдэлгэ болодог.

8. Тус статьягай 1-дэхи хубида заагдаһан нюурнуудай гаршануудай, мүн тэдэнэй наһанай нүхэдэй ба хуулийн наһа гүйсөөгүй хүүгэдэйн гаршануудай хойноһоо хиналта бээлүүлхэ тухай шийдхэбэри абаха үндэһэн хадаа «Гүрэнэй тушаалнуудые эзэлдэг нюурнуудай ба бусад нюурнуудай гаршануудай тэдэнэй олзо оршонуудта зохистой байлгыг хиналта тухай» гэхэн 2012 оной декабриин 3-ай № 230-ФЗ Холбоото уласай хуулида заагдаһан мэдээсэл болоно.

9. Буряад Уласай Толгойлогшын гаршануудай, мүн тэрэнэй наһанай нүхэрэй ба хуулийн наһа гүйсөөгүй хүүгэдэйн гаршануудай хойноһоо хиналта «Гүрэнэй тушаалнуудые эзэлдэг нюурнуудай ба бусад нюурнуудай гаршануудай тэдэнэй олзо оршонуудта зохистой байлгыг хиналта тухай» гэхэн 2012 оной декабриин 3-ай № 230-ФЗ Холбоото уласай хууляар тогтоогдоһон гуримаар бээлүүлэгдэдэг.

Буряад Уласай Арадай Хуралай хунгамалнуудай гаршануудай, мүн тэдэнэй наһанай нүхэдэй ба хуулийн наһа гүйсөөгүй хүүгэдэйн гаршануудай хойноһоо хиналта «Гүрэнэй тушаалнуудые эзэлдэг нюурнуудай ба бусад нюурнуудай гаршануудай тэдэнэй олзо оршонуудта зохистой байлгыг хиналта тухай» гэхэн 2012 оной декабриин 3-ай № 230-ФЗ Холбоото уласай хууляар, «Буряад Уласай Арадай Хуралай хунгамалай эрхэ зэргэ тухай» гэхэн Буряад Уласай Хууляар, Буряад Уласай гуримшуулгын хуули ёһоной бусад шийдхэбэринүүдээр тодорхойлогдодог гуримаар бээлүүлэгдэдэг.

10. Буряад Уласай Толгойлогшо, үгы гэбэл тэрэнэй бүрин этигэмжэлһэн тушаалта нюур тус статьягай 1-дэхи хубида заагдаһан тушаалнуудые эзэлдэг нюурнуудай гаршануудай, мүн тэдэнэй наһанай нүхэдэй ба хуулийн наһа гүйсөөгүй хүүгэдэйн гаршануудай хойноһоо хиналта бээлүүлхэ тухай шийдхэбэри абадаг болон абтаһан шийдхэбэри тухай тус нюурнуудта дуулгадаг. Шийдхэбэри иимэ нюур бүхэн тушаа аминдаа абтадаг ба бэшэмэл түхэлөөр албан түхэлжүүлэгдэдэг.

11. Тус статьягай 1-дэхи хубида заагдаһан тушаалнуудые эзэлдэг нюурнуудай гаршануудай, мүн тэдэнэй наһанай нүхэдэй ба хуулийн наһа гүйсөөгүй хүүгэдэйн гаршануудай хойноһоо хиналта бээлүүлэгдэдэг гэбэл:

1) Буряад Уласай Арадай Хуралай хунгамалнууд тушаа – Буряад Уласай Арадай Хуралай хунгамалнуудай тушаадаг олзо оршонууд, гаршанууд тухай, зөөри ба зөөрийн удха шанартай уялганууд тухай мэдээнүүдэй үнэн зүбыг хинаха талаар Буряад Уласай Арадай Хуралай комисси;

2) Буряад Уласай гүйсэдхэхы засагай байгуулгада Буряад Уласай гүрэнэй тушаалнуудые эзэлдэг нюурнууд (Буряад Уласай Толгойлогшоһоо гадна), Буряад Уласай Тоололгын танхимда, Буряад Уласай Хунгуулийн комиссида Буряад Уласай гүрэнэй тушаалнуудые, Буряад Уластахи хүнэй

эрхэнүүдэй талаар бүрин этигэмжэтын, Буряад Уластахи үхибүүнэй эрхэнүүдэй талаар бүрин этигэмжэтын, Буряад Уластахи олзын хэрэг эрхилэгшэдэй эрхэнүүдые хамгаалха талаар бүрин этигэмжэтын, нютагай засагай тушаалнуудые эзэлдэг нюурнууд, Буряад Уласай гүйсэдхэхы зургаануудта Буряад Уласай гүрэнэй албанай зохистой тушаалнуудые эзэлдэг, нютагай засагай албанай зохистой тушаалнуудые эзэлдэг нюурнууд, гүрэнэй (нютагай засагай) эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд тушаа – Буряад Уласай Толгойлогшын бүрин этигэмжэлхэн эдилгэ абалгын ба бусад хуули эбдэлгэ хэргылхэ талаар Буряад Уласай гүрэнэй зургаан;

3) Буряад Уласай гүрэнэй эрхэтэнэй албанай зохистой тушаалнуудые эзэлдэг нюурнууд тушаа (тус хубийн 2-дохи пунктда заагдаһан Буряад Уласай гүрэнэй эрхэтэнэй албанай тушаалнуудые эзэлдэг нюурнуудһаа гадна) - Буряад Уласай гүрэнэй зохистой зургаанай эдилгэ абалгын ба бусад хуули эбдэлгэнүүдые хэргылхэ талаар хүдэлмэрийн түлөө харюусалгатай халбари. Гүрэнэй зургаанай байгуулгада заагдаһан халбарийн үгы ушарта гаршануудай хойноһоо хиналтыг эдилгэ абалгын ба бусад хуули эбдэлгэ хэргылхэ талаар хүдэлмэрийн түлөө харюусалгатай зохистой тушаалта нюур бээлүүлдэг.

12. Буряад Уласай Тоололгын танхимда гүрэнэй тушаалнуудые эзэлдэг нюурнуудай, Буряад Уластахи хүнэй эрхэнүүдэй талаар бүрин этигэмжэтын гаршануудай хойноһоо хиналта бээлүүлхэнэй дүнгөөр абтаһан баримта бэшэгүүд Буряад Уласай Арадай Хуралда эльгээгдэдэг.

13. Хэрбээ бүрин этигэмжэнүүдээ бээлүүлхэдээ, гаршанууд тухайгаа мэдээнүүдые тушааха уялгатай тушаалнуудай нэгые орлодог (эзэлдэг) нюурай гаршануудай хойноһоо хиналта бээлүүлхэ үедэ тус нюурай энэ тушаалһаа сүлөөлэгдэһэн (болиһон) ушарта иимэ хиналта бээлүүлхэнһээ абтаһан баримта бэшэгүүдые тэрэниие бээлүүлхэ тухай шийдхэбэри абтаһан нюур прокуратурын зургаануудта эльгээдэг.»;

3) 12.11-дэхи статьяда:

а) 1-дэхи хубида «ба нютагай засагай аймагуудай засаг дарганарай», «нютагай засагай аймагуудай,» гэхэн үгэнүүдые хаһаха;

б) 2-дохи хубида «ба нютагай засагай аймагуудай засаг дарганарай», «нютагай засагай аймагуудай,» гэхэн үгэнүүдые хаһаха;

4) 12.2-дохи статьяе хүсээ буураһанда тоолохо;

5) удаадахи удхатай 12.4-дэхи статья нэмэхэ:

«12.4-дэхи статья. Олзо оршонууд тухай, зөөри ба зөөрийн удха шанартай уялганууд тухай мэдээнүүдэй шэнжэлэл бээлүүлгэ

Буряад Уласай Толгойлогшын бүрин этигэмжэлхэн эдилгэ абалгын ба бусад хуули эбдэлгэ хэргылхэ талаар Буряад Уласай гүрэнэй зургаан, ниитын засагай зургаануудай, эмхинүүдэй эдилгэ абалгын ба бусад хуули эбдэлгэ хэргылхэ талаар халбаринууд (эдилгэ абалгын ба бусад хуули эбдэлгэ

hэргылхэ талаар хүдэлмэрийн түлөө харюусалгатай тушаалта нюурнууд) Холбоото уласай хуулийн ёһоор тушаагдадаг олзо оршонууд тухай, зөөри ба зөөрийн удха шанартай уялганууд тухай мэдээнүүдэй шэнжэлэл бэелүүлхэ ёһотой.»;

6) 1-дэхи ба 2-дохи хабсаргалтануудыг удаадахи найруулгаар бэшэхэ:

«Буряад Уласта эдилгэ абалгада
эсэргүүсэлгэ тухай» гэхэн
Буряад Уласай Хуулида
1-дэхи хабсаргалта

**Нютагай засагай тушаалнуудыг эзэлхээс хэдэн эрхэтэдэй,
нютагай засагай тушаалнуудыг эзэлдэг нюурнуудай
олзо оршонууд тухай, зөөри ба зөөрийн удха шанартай уялганууд тухай
мэдээнүүдыг тушааха гурим тухай
дүрим**

1. Тус Дүримөөр Буряад Уластахи нютагай засагай тушаалнуудыг (саашадаа – нютагай засагай тушаалнууд) эзэлхээс хэдэн эрхэтэдэй болон нютагай засагай тушаалнуудыг эзэлдэг нюурнуудай «Эдилгэ абалгада эсэргүүсэлгэ тухай» гэхэн 2008 оной декабрийн 25-ай № 273-ФЗ Холбоото уласай хуулийн ёһоор тушаагдадаг өөрынгөө олзо оршонууд тухай, зөөри ба зөөрийн удха шанартай уялганууд тухай мэдээнүүдыг, мүн тэдэнэй наһанай нүхэдэй ба хуулийн наһа гүйсөөгүй хүүгэдэй олзо оршонууд тухай, зөөри ба зөөрийн удха шанартай уялганууд тухай мэдээнүүдыг (саашадаа - олзо оршонууд тухай мэдээнүүд) тушааха гурим тодорхойлогдодог.

2. Олзо оршонууд тухай мэдээнүүдыг Оросой Холбоото Уласай Юрэнхылэгшын баталһан тайлбари дансын түхэлөөр Буряад Уласай Толгойлогшодо тушаадаг гэбэл:

1) нютагай засагай тушаалнуудыг эзэлхээс хэдэн эрхэтэд;

2) «Гүрэнэй тушаалнуудыг эзэлдэг нюурнуудай ба бусад нюурнуудай гаршануудай тэдэнэй олзо оршонуудта зохистой байлгыг хиналта тухай» гэхэн 2012 оной декабрийн 3-ай № 230-ФЗ Холбоото уласай хуулийн ёһоор гаршанууд тухай мэдээнүүдыг тушааха үндэнэй бии болоһон ушарта нютагай засагай тушаалнуудыг эзэлдэг нюурнууд.

3. Олзо оршонууд тухай мэдээнүүдыг тушаан абалгыг ба хадагалалгыг Буряад Уласай Толгойлогшын бүрин этигэмжэлһэн эдилгэ абалгын ба бусад хуули эбдэлгэнүүдыг хэргылхэ талаар Буряад Уласай гүйсэдхэхы зургаан (саашадаа – Зургаан) бэелүүлдэг. Олзо оршонууд тухай мэдээнүүд Буряад Уласай Толгойлогшодо тушаагдаһан жэлэй удаадахи жэлһээ эхилжэ, гурбан жэлэй туршада Зургаанда хадагалагдаха ёһотой, удаань хуушан дансануудай хадагаламжада дамжуулагдадаг.

4. Олзо оршонууд тухай мэдээнүүд удаадахи боломоор аргуудай нэгээр үзүүлэгдэдэг: бэээрээ, этигэмжын бэшэгээр бүрин этигэмжэлэгдэн

нюураар, нютагай өөһэдын хүтэлбэрийн зургаанай бүрин этигэмжэтэ байгуулгын халбаряар гү, али шууданай хэлхээ холбооной ашаар. Шууданай хэлхээ холбооной эмхинүүдээр эльгээгдэһэн тус мэдээнүүд иимэ мэдээнүүдые үзүүлхын тула тогтоогдоһон болзорой хүүлшын үдэрэй 24 саг болотор шууданай хэлхээ холбооной эмхидэ тушаагдаһан хаа, болзор соогоо тушаагдаһанда тоологдодог.

Олзо оршонууд тайхай мэдээнүүдэй нютагай өөһэдын хүтэлбэрийн зургаанай бүрин этигэмжэтэ байгуулгын халбаряар эльгээгдэһэн ушарта тус бүрин этигэмжэтэ байгуулгын халбари хэрэгтэй мэдээсэлэй үгы байлгы, лаб бэшэ байлгы, оньһоной алдуунуудые элирүүлэлгэдэ шэглүүлэгдэһэн эхин түрүүшын шэнжэлэл бэелүүлдэг. Нютагай өөһэдын хүтэлбэрийн зургаанай бүрин этигэмжэтэ байгуулгын халбаряар эльгээгдэһэн мэдээнүүд тус бүрин этигэмжэтэ байгуулгын халбарийн Зургаанда тэрээнтэй зүбшэһэн болзорто, зүгөөр тус Хуулийн 12-дохи статьягаар тогтоогдоһон болзороо орой бэшэ тушаагдаһан хаань, болзор соогоо тушаагдаһанда тоологдодог.

5. Нютагай засагай тушаалнуудые эзэлхээс һэдэһэн эрхэтэд тушаалай талаар бүрин этигэмжэнүүдэй олгогдоходо (томилходо, тушаалда һунгахада), тушаадаг гэдэл:

1) тушаал эзэлхын тула дансануудые тушааһан жэлэй урдахи литын жэлэй бүхы газарнуудһаа (тэрэ тоодо урид ажаллажа байһан газарай гү, али һунгагдадаг тушаал орлоһон газарай олзо оршонууд, пенси, мүнгэн тэдхэмжэ, бусад түлбэринүүд) абтаһан олзо оршонууд тухайгаа мэдээнүүдые, мүн тушаал эзэлхын тула дансануудые тушааһан харын урдахи харын нэгэнэй байдалаар (тоосоото үдэртэ) эзэн эрхэдэнь байһан зөөри тухай болон зөөрийн удха шанартай уялганууд тухайгаа мэдээнүүдые;

2) эрхэтэнэй тушаал эзэлхын тула дансануудые тушааһан жэлэй урдахи литын жэлэй бүхы газарнуудһаа (тэрэ тоодо салин түлбэри, пенси, мүнгэн тэдхэмжэ, бусад түлбэринүүд) абтаһан наһанайнгаа нүхэрэй ба хуулийн наһа гүйсөөгүй хүүгэдэйнгөө олзо оршонууд тухай, мүн эрхэтэнэй тушаал эзэлхын тула дансануудые тушааһан харын урдахи харын нэгэнэй байдалаар (тоосоото үдэртэ) эзэн эрхэдэнь байһан зөөри тухай болон зөөрийн удха шанартай уялганууд тухайнь мэдээнүүдые.

6. «Гүрэнэй тушаалнуудые эзэлдэг нюурнуудай ба бусад нюурнуудай гаршануудай тэдэнэй олзо оршонуудта зохистой байлгы хиналта тухай» гэхэн 2012 оной декабриин 3-ай № 230-ФЗ Холбоото уласай хуулийн ёһоор гаршанууд тухай мэдээнүүдые тушааха үндэһэнэй бии болоһон ушарта нютагай засагай тушаалнуудые эзэлдэг нюурнууд иимэ үндэһэнэй бии болоһон жэлэй удаадахи жэлэй апрелиин 30-һаа орой бэшэ тушаадаг гэдэл:

1) тоосоото хугасаада (январийн 1-һээ декабриин 31 болотор) бүхы газарнуудһаа абтаһан олзо оршонууд тухайгаа (тэрэ тоодо мүнгэн урмашуулга, пенси, мүнгэн тэдхэмжэ, бусад түлбэринүүд) мэдээнүүдые, мүн тоосоото хугасаагай эсэсэй байдалаар тэдэндэ эзэн эрхээр байһан зөөри тухай ба зөөрийн удха шанартай уялганууд тухайгаа мэдээнүүдые;

2) тоосоото хугасаада (январийн 1-һээ декабриин 31 болотор) бүхы газарнуудһаа абтаһан наһанайнгаа нүхэрэй ба хуулийн наһа гүйсөөгүй

хүүгэдэйнгөө олзо оршонууд тухай (тэрэ тоодо салин түлбэри, пенси, мүнгэн тэдхэмжэ, бусад түлбэринүүд) мэдээнүүдые, мүн тоосоото хугасаагай эсэсэй байдалаар тэдээндэ эзэн эрхээр байһан зөөри тухай ба тэдэнэй зөөрийн удха шанартай уялганууд тухай мэдээнүүдые;

3) хэрбээ иимэ хэлсээнүүдэй мүнгэнэй хамтын хэмжээнэй тоосоото хугасаагай урдахи һүүлшын гурбан жэлдэ (саашадаа – тоосоото хугасаа) тус нюурай, тэрэнэй наһанай нүхэрэй ба хуулийн наһа гүйсөөгүй хүүгэдэй хамтын олзо оршоһоо дээшэ байгаа наань, мэдээнүүдые тушааха жэлэй урдахи литын жэлэй туршада өөрынгөө, мүн наһанайнгаа нүхэрэй ба хуулийн наһа гүйсөөгүй хүүгэдэйнгөө хэхэг газар, хүдэлэсгүй бусад зөөри, унаа тээбэрийн хэрэгсэл, үнэтэ саархануудые (эмхинүүдэй үндэһэн (хамтаруулагдаһан) хүрэнгэ зөөридэ хабаадалгын хубинуудые, хубитануудые), тоо оньһото мүнгэн зөөри, тоо оньһото мүнгэ худалдан абаха талаар хэхэн хэлсээн бүхэнөөр өөрынгөө гаршанууд тухай, мүн наһанайнгаа нүхэрэй ба (гү, али) хуулийн наһа гүйсөөгүй хүүгэдэйнгөө гаршанууд тухай мэдээнүүдые болон тус хэлсээнүүдэй бээлүүлгэдэ мүнгэнэй абтаһан газарнууд тухай мэдээнүүдые.

7. Хэрбээ тус Дүримэй 2-дохи пунктда заагдаһан нюурнууд тэдэнэй тушааһан олзо оршонууд тухай мэдээнүүд соо ямар нэгэн мэдээнүүд харуулагдаагүй гү, али хүсэд бэшээр харуулагданхай, үгы гэбэл алдуунууд бии гэжэ обёороо наа, тододхогдоһон мэдээнүүдые тушаажа болохо гэбэл:

1) нютагай засагай тушаалнуудые эзэлхээс хэдэһэн эрхэтэд - мэдээнүүдые тушааһан үдэрһөө нэгэ нарын туршада;

2) нютагай засагай тушаалнуудые эзэлдэг нюурнууд - мэдээнүүдые тушааха болзорой дүүрэхэн үдэрһөө нэгэ нарын туршада.

8. Олзо оршонууд тухай мэдээнүүдые тушааха аргагүй ушарта нютагай засагай тушаал эзэлдэг нюур тус Дүримэй 6-дахи пунктаар тогтоогдоһон тус мэдээнүүдые тушааха болзорой дүүрэхэхээ хожом бэшэ тус мэдээнүүдые тушааха аргагүй шалтагануудые заан, иимэ шалтагануудые баталһан дансануудай буулгабаринуудые (дансануудай бии наань) хабсарган, Буряад Уласай Толгойлогшодо энээн тухай бэшэгээр дуулгадаг.

Тус пунктын нэгэдэхи абзацаар хараалагдаһан дуулгаһан бэшэг хаража үзэхэ гурим Буряад Уласай Толгойлогшын хуули ёһоной шийдхэбэрээр тогтоогдодог.

9. Нютагай засагай байгууламжын түлөөлэлгэтэ зургаанай һунгамалай нютагай засагай тушаал эзэлдэг нюурнуудай олзо оршонууд тухай мэдээнүүдые тус Дүримэй 6-дахи пунктаар тогтоогдоһон болзорой түгэсэхэн үдэрэй удаадахи үдэрһөө (шууданай хэлхээ холбооной аргаар мэдээнүүдые тушааһан ушарта – эдэ мэдээнүүдые Зургаанай абаһан үдэрһөө) 7 ажалта үдэрэй туршада тушааха уялга дүүргэлгэ (муугаар дүүргэлгэ) тухай хамтадхан тобшологдоһон мэдээсэлые Зургаан заагдаһан нюурнуудай зохистой тушаалнуудые эзэлдэг нютагай өөһэдын хүтэлбэрийн зургаануудта тус Дүримэй 1-дэхи хабсаргалтада зохистой түхэлөөр эльгээдэг.

Нютагай засагай байгууламжын түлөөлэлгэтэ зургаанай һунгамалай нютагай засагай тушаал эзэлдэг нюурнуудай олзо оршонууд тухай

мэдээнүүдые тушааха уялга дүүргэлгэ (муугаар дүүргэлгэ) тухай тобшологдоһон мэдээсэлые (нимэ мэдээсэл соо зохистой нюурые таниха арга олгодог хубиин мэдээнүүдэй ба зохистой нюурай зөөри тус тустань онсолхо арга олгодог мэдээнүүдэй үгы хаань) нютагай өөһэдын хүтэлбэрийн зургаанай тушаалта нюурнууд тус Дүримэй 6-дахи пунктаар тогтоогдоһон болзорой дүүрэнэн үдэрэй удаадахи үдэрһөө (шууданай хэлхээ холбооной ашаар мэдээнүүдые тушааһан ушарта - эдэ мэдээнүүдые Зургаанай абаһан үдэрһөө) 14 ажалта үдэрэй туршада нютагай өөһэдын хүтэлбэрийн зургаануудай албан ёһоной сайтнууд дээрэ тус Дүримэй 2-дохи хабсаргалтада зохистой түхэлөөр ниитэлдэг.

10. Тэдээн тухай зар тунхаг тарааһан, үгы гэбэл эдэ мэдээнүүдые холбоото уласай хуулинуудаар хараалагдаагүй зорилгоор хэрэглэн гэмтэй, тушаалайнь уялгануудта олзо оршонууд тухай мэдээнүүдтэй хүдэлмэрийн ородог нюурнууд Оросой Холбоото Уласай хуулийн ёһоор харюусалга даадаг.

11. Хэрбээ холбоото уласай хууляар гүрэнэй нюуса болодог мэдээнүүдтэ оруулагдаагүй хаань, тус Дүримэй ёһоор үзүүлэгдэдэг олзо оршонууд тухай мэдээнүүд нюуса шэнжэтэй мэдээнүүд болодог.

Эдэ мэдээнүүд Оросой Холбоото Уласай Юрэнхылэгшэдэ, Буряад Уласай Толгойлогшодо ба эрхэ мэдэлдэнь нютагай засагай тушаалнуудаар бүрин этигэмжэнүүдые олголгын (заагдаһан тушаалнуудта томилоггын) ородог нютагай өөһэдын хүтэлбэрийн зургаануудта, мүн холбоото уласай хуулинуудаар хараалагдаһан ушарнуудта бусад тушаалта нюурнуудта үзүүлэгдэжэ болохо.

12. Хэрбээ тус Дүримэй ёһоор олзо оршонууд тухай мэдээнүүдые үзүүлэн эрхэтэнэй тушаалай талаар бүрин этигэмжэнүүдээр олгогдоогүй (томилогдоогүй, тушаалда һунгагдаагүй) байгаа хаань, эдэ мэдээнүүд тэрэнэй бэшэмэл мэдүүлгээр бусад дансануудтай хамта тэрээндэ бусаагдадаг.

13. Нютагай засагай тушаал эзэлдэг нюурай олзо оршонууд тухай мэдээнүүдые тушаагаагүй байлга, холбоото уласай хуулинуудаар тогтоогдоһон ушарнуудһаа бэшэндэ олзо оршонууд тухай зорюута хүсэд бэшэ мэдээнүүдые үзүүлэлгэ, үгы гэбэл олзо оршонууд тухай зорюута үнэн зүб бэшэ мэдээнүүдые үзүүлэлгэ тэрэнэй бүрин этигэмжэнүүдые болзорһоо урид болюулха гү, али тэрээн тушаа харюусалгын ондоо хэмжээ хэрэглэхэ үндэнэн болодог.

Нютагай засагай тушаалнуудые
эзэлхээс хэдэнэн эрхэтэдэй,
нютагай засагай тушаалнуудые
эзэлдэг нюурнуудай олзо оршонууд тухай,
зөөри ба зөөрийн удха шанартай уялганууд тухай
мэдээнүүдые тушааха гурим тухай Дүримдэ
1-дэхи хабсаргалта

**Нютагай засагай байгууламжын түлөөлэлгэтэ зургаанай
 һунгамалай нютагай засагай тушаалнуудые эзэлдэг нюурнуудай
 олзо оршонууд тухай, зөөри ба зөөрийн удха шанартай уялганууд тухай
 мэдээнүүдые тушааха уялга дүүргэлгэ (муугаар дүүргэлгэ) тухай
 хамтадхан тобшологдоһон мэдээсэл**

(нютагай засагай байгууламжа)

Нютагай засагай байгууламжын нэрэмжэ	Дүүргэлгэ тухай мэдээсэл	Муугаар дүүргэлгэ тухай мэдээсэл

Нютагай засагай тушаалнуудые
 эзэлхээс хэдэн эрхэтэдэй,
 нютагай засагай тушаалнуудые
 эзэлдэг нюурнуудай олзо оршонууд тухай,
 зөөри ба зөөрийн удха шанартай уялганууд тухай
 мэдээнүүдые тушааха гурим тухай Дүримдэ
 1-дэхи хабсаргалта

**Нютагай засагай байгууламжын түлөөлэлгэтэ зургаанай
 һунгамалай нютагай засагай тушаалнуудые эзэлдэг нюурнуудай
 олзо оршонууд тухай, зөөри ба зөөрийн удха шанартай уялганууд тухай
 мэдээнүүдые тушааха уялга дүүргэлгэ (муугаар дүүргэлгэ) тухай
 хамтадхан тобшологдоһон мэдээсэл**

Нютагай засагай байгууламжын нэрэмжэ	Дүүргэлгэ тухай мэдээсэл	Муугаар дүүргэлгэ тухай мэдээсэл

«Буряад Уласта
 эдилгэ абалгада эсэргүүсэлгэ тухай» гэнэн
 Буряад Уласай Хуулида
 2-дохи хабсаргалта

**Нютагай засагай тушаалнуудые эзэлхээс хэдэһэн эрхэтэдэй,
нютагай засагай тушаалнуудые эзэлдэг нюурнуудай тушаадаг
мэдээнүүдэй үнэн зүб ба хүсэд байлгыг шалгалта тухай
дүрим**

1. Тус Дүрим тус Хуулийн 1-дэхи хабсаргалтын ёһоор тушаагдадаг олзо оршонууд, гаршанууд тухай, зөөри ба зөөрийн удха шанартай уялганууд тухай мэдээнүүдэй (саашадаа – олзо оршонууд тухай мэдээнүүд) үнэн зүб ба хүсэд байлгын шалгалта бээлүүлхэ (тэрэ тоодо Оросой Холбоото Уласай Юрэнхылэгшын 2022 оной апрелийн 25-ай № 232 Зарлигаар баталагдаһан эдилгэ абалгада эсэргүүсэлгын талаар «Посейдон» гэхэн гүрэнэй мэдээсэлэй байгуулга тухай Дүримөөр хараалагдаһан эдилгэ абалгада эсэргүүсэлгын талаар «Посейдон» гэхэн гүрэнэй мэдээсэлэй байгуулга (саашадаа - «Посейдон» гэхэн байгуулга) хэрэглэн) гурим тодорхойлдог гэбэл:

- а) нютагай засагай тушаалнуудые эзэлхээс хэдэһэн эрхэтэдэй;
- б) нютагай засагай тушаалнуудые эзэлдэг нюурнуудай.

2. Тус Дүримэй 1-дэхи пунктаар хараалагдаһан шалгалта Буряад Уласай Толгойлогшын шийдхэбэрээр бээлүүлэгдэдэг. Тушаал эзэлхээс хэдэһэн эрхэтэн бүхэн, үгы гэбэл тушаал эзэлдэг нюур бүхэн тушаа шийдхэбэри амяараа абтадаг болон бэшэмэл түхэлөөр албан түхэлжүүлэгдэдэг.

3. Буряад Уласай Толгойлогшын бүрин этигэмжэлһэн Буряад Уласай гүйсэдхэхы зургаан (саашадаа - Зургаан) тус Дүримэй 1-дэхи пунктаар хараалагдаһан шалгалта бээлүүлдэг.

4. Шалгалта бээлүүлхэ үндэһэн хадаа нютагай засагай тушаал эзэлхээс хэдэһэн нюурнуудай, нютагай засагай тушаалнуудые эзэлдэг нюурнуудай олзо оршонууд тухай үнэн зүб бэшэ ба (гү, али) хүсэд бэшэ мэдээнүүдые тушааһан тухай бэшэмэл түхэлөөр үгтэһэн хүсэд мэдээсэл болоно гэбэл:

1) хуули хамгаалгын зургаануудай, гүрэнэй бусад зургаануудай, нютагай өөһэдын хүтэлбэрийн зургаануудай ба тэдэнэй тушаалта нюурнуудай;

2) нютагай өөһэдын хүтэлбэрийн зургаануудай ажаллагшадые бүридхэхэ талаар албануудай халбаринуудай эдилгэ абалгын ба бусад хуули эбдэлгэ хэргылхэ талаар хүдэлмэрилэгшэдэй, тус зургаануудай ажаллагшадые бүридхэхэ талаар албануудай эдилгэ абалгын ба бусад хуули эбдэлгэ хэргылхэ талаар хүдэлмэрийн түлөө харюусалгатай тушаалта нюурнуудай, үгы гэбэл Зургаанай;

3) улас түрын бодолгын намуудай нютаг можонуудай таһагуудай ба холбоото уласай хуулийн ёһоор бүридхэлдэ абтаһан, улас түрын намууд болодоггүй ниитэ Оросой бусад ниитын нэгэдэлнүүдэй саг үргэлжэ хүдэлдэг хүтэлбэрилхы зургаануудай;

4) Оросой Холбоото Уласай Олониитын танхимай, Буряад Уласай Олониитын танхимай;

5) олондо мэдээсэл тараадаг хэрэгсэлнүүдэй.

5. Бэшэгшын нэрээс ньюһан шэнжэтэй мэдээсэл шалгалтын үндэһэн боложо шадахагүй.

6. Шалгалта тэрэниие үнгэргэхэ тухай шиидхэбэрийн абтаһан үдэрһөө 60 үдэрһөө дээшэ бэшэ болзорто бээлүүлэгдэдэг. Шалгалтын болзорые тэрэниие үнгэргэхэ тухай шиидхэбэри абаһан ньюр 90 үдэр болотор һунаажа болохо.

7. Шалгалта бээлүүлхэдээ, Зургаанай тушаалта ньюрнууд эрхэтэй гэбэл:

1) тэрээн тушаа шалгалтын үнгэргэгдэжэ байһан эрхэтэнтэй хөөрэлдөө үнгэргэхэ;

2) тэрээн тушаа шалгалтын үнгэргэгдэжэ байһан эрхэтэнэй үзүүлһэн олзо оршонууд тухай мэдээнүүдые ба нэмэлтэ баримта бэшэгүүдые шэнжэлхэ;

3) тэрээн тушаа шалгалтын үнгэргэгдэжэ байһан эрхэтэнһээ үгтэһэн олзо оршонууд тухай мэдээнүүдээр ба баримта бэшэгүүдээр тайлбари абаха;

4) Оросой Холбоото Уласай прокуратурын зургаануудта, гүрэнэй бусад зургаануудта, нютагай өөһэдын хүтэлбэрийн зургаануудта, үйлэдбэринүүдтэ, эмхи зургаануудта, эмхинүүдтэ ба ниитын нэгэдэлнүүдтэ (саашадаа – гүрэнэй зургаанууд ба эмхинүүд) асуултануудые (урьһаламжын эмхинүүдтэ, Оросой Холбоото Уласай татабариин зургаануудта, хүдэлэсэгүй зөөрийн эрхэнүүдые ба тэдээнтэй худалдаа наймаанай хэлсээнүүдые гүрэнэй бүридхэлдэ абадаг зургаануудта, Урьһаламжын түүхые түб каталогта, Оросой Холбоото Уласай Түб банкда, урьһаламжын түүхын бюродо, тоо оньһото мүнгэн һангай зөөри гаргадаг мэдээсэлэй байгуулгануудай үйлэдэгшэдтэ, үнэтэ саарһануудай ба хадагаламжануудай эзэдэй тобьёг баригшадта асуултануудһаа гадна) тогтоогдоһон гуримаар, тэрэ тоодо «Посейдон» гэхэн байгуулга хэрэглэн эльгээхэ:

тэрээн тушаа шалгалтын үнгэргэгдэжэ байһан эрхэтэнэй, тэрэнэй һаһанай нүхэрэй ба хуулийн һаһа гүйсөөгүй хүүгэдэйнэ олзо оршонууд тухай тэдээндэ байһан мэдээнүүд тухай;

Оросой Холбоото Уласай ба Буряад Уласай гуримшуулгын хуули ёһоной шиидхэбэринүүдэй ёһоор үгтэһэн мэдээнүүдэй үнэн зүб ба хүсэд байлга тухай;

5) хубийн ньюрнуудһаа һурагшалга хэхэ ба тэдэнэй зүбшөөлөөр тэдээнһээ мэдээсэл абаха;

6) эдилгэ абалгада эсэргүүсэлгэ тухай Оросой Холбоото Уласай хуулийн ёһоор тэрээн тушаа шалгалтын үнгэргэгдэжэ байһан эрхэтэнэй үгтэһэн мэдээнүүдэй шэнжэлэл бээлүүлхэ (тэрэ тоодо «Посейдон» гэхэн байгуулга хэрэглэн).

8. Тус Дүримэй 7-дохи пунктын 4-дэхи дотор пунктаар хараалагдаһан асуултада (Урьһаламжын түүхэнүүдэй түб каталогта, Оросой Холбоото Уласай Түб банкда ба урьһаламжын түүхын бюродо асуултануудһаа гадна) заагадаг гэбэл:

1) асуултын эльгээгдэһэн гүрэнэй зургаанай гү, али эмхиин хүтэлбэрилэгшын обог, нэрэ, алдар;

2) тэрээндэ үндэхэлэн, асуултын эльгээгдэхэн гуримшуулгын хуули ёһоной шийдхэбэри;

3) тэрээн тушаа шалгалтын үнгэргэгдэжэ байһан эрхэтэнэй, тэрэнэй наһанай нүхэрэй ба хуулийн наһа гүйсөөгүй хүүгэдэйнэ, үгы гэбэл тэрээн тушаа албанай абари зангай эрилтэнүүдые сахяагүй тухай мэдээнүүдэй бии байһан нютагай засагай тушаал эзэлдэг нюурай обог, нэрэ, алдар, түрэхэн үдэр ба газар, бүридхэлдэ абтаһан, ажаһуудаг ба (гү, али) байдаг газар, ажалай (албанай) тушаал ба газар, нюур бэе үнэмшэлхэн дансын янза ба уялгата мэдээнүүд;

4) шалгагдаха ёһотой мэдээнүүдэй удха ба хэмжээн;

5) эригдэхэн мэдээнүүдые тушааха болзор;

6) асуулта бэлдэхэн гүрэнэй алба хаагшын обог, нэрэ ба алдарай эхин үзэгүүд болон утаһанай дугаар;

7) татабари түлэгшын танюуһата дугаар (Оросой Холбоото Уласай татабариин зургаануудта асуултын эльгээгдэхэн ушарта);

8) бусад хэрэгтэй мэдээнүүд.

9. Албан зургаанууд хоорондын сахим харилсаанай ниитэ нэгэн байгуулга гү, али «Посейдон» гэхэн байгуулга хэрэглэн, сахим мэдээсэлэй түхэлөөр Урьһаламжын түүхын түб каталогта, үгы гэбэл Оросой Холбоото Уласай Түб банкда шууданай хэлхээ холбооной аргаар саарһан дансын түхэлөөр эльгээгдэхэн урьһаламжын түүхын эзэнэй урьһаламжын түүхэ хадагалдаг урьһаламжын түүхын бюро тухай мэдээсэл үгэхэ тухай асуулта соо «Урьһаламжын түүхэ тухай» гэхэн 2004 оной декабриин 30-ай № 218-ФЗ Холбоото уласай хуулийн 13-дахи статьягай 7.3-дахи хубиин үндэхөөр Оросой Холбоото Уласай Түб банкын тогтоохон эрилтэнүүдэй ёһоор мэдээнүүд заагдадаг. Урьһаламжын түүхын бюродо эльгээгдэдэг урьһаламжын тоосооной асуултада заагдаһан Холбоото уласай хуулийн 6-дахи статьягай 1-дэхи хубиин 9-дэхи пунктын үндэхөөр Оросой Холбоото Уласай Түб банкын тогтоохон эрилтэнүүдэй ёһоор мэдээнүүд заагдадаг.

10. Тус Дүримэй 11-дэхи пунктда заагдаһан асуултануудһаа гадна Буряад Уласай гүрэнэй зургаануудта, гүйсэдхэхы засагай холбоото уласай зургаануудай газар дэбисхэрэй зургаануудта, нютагай өөһэдын хүтэлбэрийн зургаануудта, эмхинүүдтэ ба ниитын нэгэдэлнүүдтэ асуултануудые Буряад Уласай гүрэнэй засагай гүйсэдхэхы зургаануудта ба Буряад Уластахи нютагай өөһэдын хүтэлбэрийн зургаануудта эдилгэ абалгын ба бусад хуули эбдэлгэ нэргылхэ талаар уялгын даалгагдаһан Буряад Уласай Засагай газарай Түрүүлэгшын орлогшо (саашадаа - Буряад Уласай Засагай газарай Түрүүлэгшын орлогшо) эльгээдэг.

11. Урьһаламжын эмхинүүдтэ, Оросой Холбоото Уласай татабариин зургаануудта, хүдэлэсэгүй зөөрийн эрхэнүүдые ба тэдээнтэй худалдаа наймаанай хэлсээнүүдые гүрэнэй бүридхэлдэ абадаг зургаануудта, Урьһаламжын түүхын түб каталогта, Оросой Холбоото Уласай Түб банкда, урьһаламжын түүхын бюродо, тоо оньһото мүнгэн һангай зөөри гаргадаг мэдээсэлэй байгуулгануудай үйлэдэгшэдтэ, үнэтэ саарһануудай ба хадагаламжануудай эзэдэй тобьёг баригшадта асуултануудые эльгээхэ талаар

бүрин этигэмжэнүүд (тэрэ тоодо «Посейдон» гэхэн байгуулга хэрэглэн) «Эдилгэ абалгада эсэргүүсэлгэ тухай» гэхэн Холбоото уласай хуулийн зарим дүримүүдые бээлүүлхэ талаар хэмжээнүүд тухай» гэхэн Оросой Холбоото Уласай Юрэнхылэгшын 2013 оной апрелин 2-ой № 309 Зарлигай ёһоор олгогдонхой гэбэл:

- 1) Буряад Уласай Толгойлогшо;
- 2) Буряад Уласай Засагай газарай Түрүүлэгшын орлогшо;
- 3) Зургаанай хүтэлбэрилэгшэ.

12. Асуултын ороһон гүрэнэй зургаануудай ба эмхинүүдэй хүтэлбэрилэгшэд холбоото уласай хуулинуудай, Оросой Холбоото Уласай гуримшуулгын хуули ёһоной бусад шийдхэбэринүүдэй ба Оросой Холбоото уласай Түб банкын гуримшуулгын шийдхэбэринүүдэй ёһоор асуултын бээлүүлгыг эмхидхэдэг болон эригдэһэн мэдээсэл үгэдэг.

13. Гүрэнэй зургаанууд ба эмхинүүд, тэдэнэй тушаалта нюурнууд холбоото уласай хуулинуудаар, Оросой Холбоото Уласай гуримшуулгын хуули ёһоной бусад шийдхэбэринүүдээр ба Оросой Холбоото Уласай Түб Банкын гуримшуулгын шийдхэбэринүүдээр тогтоогдоһон ушарнуудһаа бэшэндэ асуултыг тэрээн соо заагдаһан болзорто дүүргэхэ ёһотой. Тиихэлээрээ асуулта дүүргэхэ болзор тэрэнэй зохистой гүрэнэй зургаанда гү, али эмхидэ ороһон үдэрһөө 30 үдэрһөө ехэ байха ёһогүй. Онсо ушарнуудта асуулта бээлүүлхэ болзор асуулта эльгээһэн тушаалта нюурай зүбшөөлөөр 60 үдэр болотор һунаагдажа болохо.

14. Зургаанай хүтэлбэрилэгшэ хангадаг гэбэл:

1) нютагай засагай тушаал эзэлхээ һэдэһэн эрхэтэнэй гү, али нютагай засагай тушаал эзэлдэг нюурай тэрээн тушаа шалгалтын эхилһэн ба тус пунктын 2-дохи дотор пунктын удха ойлгуулһан тухай бэшэмэл түхэлөөр дуулгаһан бэшэг - зохистой шийдхэбэри абahan үдэрһөө ажалай хоёр үдэрэй туршада;

2) нютагай засагай тушаал эзэлхээ һэдэһэн эрхэтэнэй гү, али нютагай засагай тушаал эзэлдэг нюурай хандаһан ушарта тус Дүримэй ёһоор тэрэнэй үзүүлһэн ямар мэдээнүүд болон албанай абари зангай ямар эрилтэнүүдые сахилга шалгагдаха ёһотойб гэжэ мэдээсэгдэхэ ёһотой хөөрэлдөө тэрэнтэй үнгэргэлгэ – иимэ хандалгын үдэрһөө ажалай долоон үдэрэй туршада, харин хүндэтэй шалтагаанай бии һаань – хандалга үгэһэн нюуртай зүбшэһэн болзорто.

15. Шалгалтын дүүрэхэдэ, Зургаанай тушаалта нюур тэрээн тушаа шалгалтын үнгэргэгдэжэ байһан эрхэтэниие гүрэнэй нюуса тухай Оросой Холбоото Уласай хуули сахилгатайгаар шалгалтын дүнгүүдтэй танилсуулха ёһотой.

16. Тэрээн тушаа шалгалтын үнгэргэгдэжэ байһан эрхэтэн эрхэтэй гэбэл:

- 1) шалгалтын үедэ ба шалгалтын дүнгүүдээр бэшэмэл түхэлөөр тайлбари үгэхэ;
- 2) нэмэлтэ баримта бэшэгүүдые тушааха ба тэдээнээр бэшэмэл түхэлөөр тайлбари үгэхэ;

3) тус Дүримэй 14-дэхи пунктын 2-дохи дотор пунктын ёһоор тэрээнтэй хөөрэлдөө үнгэргэхэ тухай зүбшөөгдэхэ ёһотой зууршалгатайгаар Зургаанда хандаха.

17. Тус Дүримэй 16-дахи пунктда заагдаһан тайлбаринууд шалгалтын баримта бэшэгүүдтэ хабсаргагдадаг.

18. Шалгалтын дүнгүүдээр Буряад Уласай Засагай газарай Түрүүлэгшын орлогшо Буряад Уласай Толгойлогшодо шалгалтын дүнгүүд тухай удаадахи тобшололнуудай нэгэнтэй бэшэмэл элидхэл тушаадаг гэбэл:

1) олзо оршонууд тухай үзүүлэгдэһэн мэдээнүүдэй үнэн зүб ба хүсэд байлга тухай;

2) олзо оршонууд тухай үзүүлэгдэһэн мэдээнүүдэй үнэн зүб бэшэ ба (гү, али) хүсэд бэшэ байлга тухай;

3) Эдилгэ абалгада эсэргүүсэлгын талаар Буряад Уласай Толгойлогшын дэргэдэхи комиссида (саашадаа – Комисси) шалгалтын баримта бэшэгүүдые эльгээлгэ тухай.

19. Шалгалтын дүнгүүд тухай бэшэмэл элидхэлдэ шалгалтын үедэ элирүүлэгдэһэн «Эдилгэ абалгада эсэргүүсэлгэ тухай» гэхэн 2008 оной декабриин 25-ай № 273-ФЗ Холбоото улсai хууляар, «Гүрэнэй тушаалнуудые эзэлдэг нюурнуудай ба бусад нюурнуудай гаршануудай тэдэнэй олзо оршонуудта зохистой байлгы хиналта тухай» гэхэн 2012 оной декабриин 3-ай № 230-ФЗ Холбоото улсai хууляар, «Гүрэнэй тушаалнуудые эзэлдэг нюурнуудай ба бусад нюурнуудай гаршануудай тэдэнэй олзо оршонуудта зохистой байлгы хиналта тухай» гэхэн 2012 оной декабриин 3-ай № 230-ФЗ Холбоото улсai хууляар, «Зарим бүлэгэй нюурнуудта Оросой Холбоото Уласай дэбисхэрһээ гадуур оршодог хари гүрэнүүдэй банкнуудта тоосооной дансануудтай (хадагаламжануудтай) байха ба нээхэ, саарһан мүнгэ ба үнэтэ зүйлнүүдые хадагалха, хари гүрэнүүдэй мүнгэн һангай хэрэгсэлнүүдтэй байха ба (гү, али) хэрэглэхэ хорилто тухай» гэхэн 2013 оной майн 7-ой № 79-ФЗ Холбоото улсai хууляар тогтоогдоһон хизаарлалтануудые, хорилтонуудые сахяагүй, уялгануудые дүүргээгүй байһан баримтануудай тобшололнууд оруулагдадаг.

20. Буряад Уласай Толгойлогшо шалгалтын дүнгүүд тухай бэшэмэл элидхэл хаража үзэдэг болон удаадахи шийдхэбэринүүдэй нэгы абадаг:

1) нютагай засагай тушаал эзэлдэг нюурай бүрин этигэмжэнүүдые болзорһоо урид болюулха гү, али иимэ нюур тушаа «Ниитын засагай ниитэ нэгэн байгуулгада нютагай өөһэдын хүтэлбэри эмхидхэлгын юрэнхы заршамууд тухай» гэхэн 2025 оной мартын 20-ой № 33-ФЗ Холбоото улсai хуулийн 29-дэхи статьягай 4-дэхи хубяар хараалагдаһан харюусалгын бусад хэмжээ хэрэглэхэ тухай мэдүүлгэтэйгээр зохистой шийдхэбэри абаха бүрин этигэмжэтэй нютагай өөһэдын хүтэлбэрийн зургаанда гү, али шүүлтын газарта хандаха үндэһэнэй үгы тухай;

2) нютагай засагай тушаал эзэлдэг нюурай бүрин этигэмжэнүүдые болзорһоо урид болюулха гү, али иимэ нюур тушаа «Ниитын засагай ниитэ нэгэн байгуулгада нютагай өөһэдын хүтэлбэри эмхидхэлгын юрэнхы заршамууд тухай» гэхэн 2025 оной мартын 20-ой № 33-ФЗ Холбоото улсai

хуулийн 29-дэхи статьягай 4-дэхи хубьяар хараалагдахан харюусалгын бусад хэмжээ хэрэглэхэ тухай мэдүүлгэтэйгээр зохистой шийдхэбэри абаха бүрин этигэмжэтэй нютагай өөһэдын хүтэлбэрийн зургаанда гү, али шүүлтын газарта хандаха үндэһэнэй бии тухай болон хандаха тухай;

3) нютагай засагай тушаал эзэлдэг нюурай «Эдилгэ абалгада эсэргүүсэлгэ тухай» гэхэн 2008 оной декабрийн 25-ай № 273-ФЗ Холбоото уласай хууляар, «Гүрэнэй тушаалнуудые эзэлдэг нюурнуудай ба бусад нюурнуудай гаршануудай тэдэнэй олзо оршонуудта зохистой байлгы хиналта тухай» гэхэн 2012 оной декабрийн 3-ай № 230-ФЗ Холбоото уласай хууляар, «Зарим бүлэгэй нюурнуудта Оросой Холбоото Уласай дэбисхэрһээ гадуур оршодог хари гүрэнүүдэй банкнуудта тоосооной дансануудтай (хадагаламжануудтай) байха ба нээхэ, саарһан мүнгэ ба үнэтэ зүйлнүүдые хадагалха, хари гүрэнүүдэй мүнгэн һангай хэрэгсэлнүүдтэй байха ба (гү, али) хэрэглэхэ хорилто тухай» гэхэн 2013 оной майн 7-ой № 79-ФЗ Холбоото уласай хууляар тогтоогдоһон хизаарлалтануудые, хорилтонуудые сахяагүй, уялгануудые дүүргээгүй тухай мэдээнүүдые нютагай өөһэдын хүтэлбэрийн зургаанда эльгээхэ үндэһэнэй бии байлга тухай болон эльгээхэ тухай;

4) нютагай засагай тушаал эзэлхэээ һэдэһэн эрхэтэнэй зохистой һунгуулийн комиссида олзо оршонууд тухай үнэн зүб бэшэ ба (гү, али) хүсэд бэшэ мэдээнүүдые эльгээһэн тухай;

5) шалгалтын үедэ «Эдилгэ абалгада эсэргүүсэлгэ тухай» гэхэн 2008 оной декабрийн 25-ай № 273-ФЗ Холбоото уласай хууляар, «Гүрэнэй тушаалнуудые эзэлдэг нюурнуудай ба бусад нюурнуудай гаршануудай тэдэнэй олзо оршонуудта зохистой байлгы хиналта тухай» гэхэн 2012 оной декабрийн 3-ай № 230-ФЗ Холбоото уласай хууляар, «Зарим бүлэгэй нюурнуудта Оросой Холбоото Уласай дэбисхэрһээ гадуур оршодог хари гүрэнүүдэй банкнуудта тоосооной дансануудтай (хадагаламжануудтай) байха ба нээхэ, саарһан мүнгэ ба үнэтэ зүйлнүүдые хадагалха, хари гүрэнүүдэй мүнгэн һангай хэрэгсэлнүүдтэй байха ба (гү, али) хэрэглэхэ хорилто тухай» гэхэн 2013 оной майн 7-ой № 79-ФЗ Холбоото уласай хууляар тогтоогдоһон хизаарлалтануудые, хорилтонуудые сахяагүй, уялгануудые дүүргээгүй байһы гэршэлһэн ушар байдалай тогтоогдоходо, шалгалтын баримта бэшэгүүдые Комиссида эльгээһэн тухай.

21. Буряад Уласай Толгойлогшын тус Дүримэй 20-дохи пунктн 5-дахи дотор пунктаар хараалагдахан шийдхэбэри абаһан ушарта Зургаан шалгалтын баримта бэшэгүүдые Комиссийн зүблөөндэ хаража үзэхынь тула иимэ шийдхэбэрийн абтаһан үдэрһөө табан ажалта үдэрэй туршада Комиссида эльгээдэг.

Шалгалтын баримта бэшэгүүдые хаража үзэхэнэй дүнгүүдээр Комисси Буряад Уласай Толгойлогшодо зууршалгануудые бэшэмэл түхэлөөр бэлдэдэг.

Комиссийн зууршалгануудые Комиссийн нарин бэшэгэй дарга тус Дүримэй 20-дохи пунктн 1 - 4-дэхи дотор пунктнуудаар хараалагдахан шийдхэбэринүүдэй нэгы абахын тула Комиссийн зүблөөнэй үнгэргэгдэһэн үдэрһөө табан ажалта үдэрэй туршада Буряад Уласай Толгойлогшодо

тушаадаг.

22. Зургаан шалгалтын дүнгүүд тухай мэдээсэлые тэрээн тушаа шалгалтын үнгэргэгдэжэ байһан эрхэтэндэ энээн тухай нэгэ доро дуулган, Буряад Уласай Толгойлогшын бэшэмэл зүбшөөлөөр шалгалта үнгэргэхэ үндэһэн болоһон мэдээсэл үгэһэн хуули хамгаалгын зургаануудта, гүрэнэй бусад зургаануудта, нютагай өөһэдын хүтэлбэрийн зургаануудта ба тэдэнэй тушаалта нюурнуудта, нютагай өөһэдын хүтэлбэрийн зургаануудай ажаллагшадые бүридхэхэ талаар албанай халбаринуудай эдилгэ абалгын ба бусад хуули эбдэлгэ һэргылхэ талаар хүдэлмэрилэгшэдтэ, тус зургаануудай ажаллагшадые бүридхэхэ талаар албанай эдилгэ абалгын ба бусад хуули эбдэлгэ һэргылхэ талаар хүдэлмэрийн түлөө харюусалгатай тушаалта нюурнуудта, улас түрын бодолгын намуудай нютаг можонуудай таһагуудай ба холбоото уласай хуулийн ёһоор бүридхэлдэ абтаһан, улас түрын намууд болодоггүй ниитэ Оросой бусад ниитын нэгэдэлнүүдэй саг үргэлжэ хүдэлдэг хүтэлбэрилхы зургаануудта, Оросой Холбоото Уласай Ниитын танхимда, Буряад Уласай Ниитын танхимда болон олондо мэдээсэл тараадаг хэрэгсэлнүүдтэ гүрэнэй нюусые ба хубийн мэдээнүүдые хамгаалха тухай Оросой Холбоото Уласай хуули сахилгатайгаар эльгээдэг.

23. Гэмтэ ябадалай гү, али захиргаанай хуули эбдэлгын шэнжэнүүдэй бии байһые гэршэлһэн ушар байдалай шалгалтын үедэ тогтоогдоходо, энээн тухай баримта бэшэгүүд гүрэнэй зургаануудта тэдэнэй эрхэ мэдэлэйн ёһоор эльгээгдэдэг.

24. Шалгалтын баримта бэшэгүүд шалгалтын дүүрэхэн жэлэй удаадахи жэлһээ эхилжэ, гурбан жэлэй туршада Зургаанда хадагалагдадаг, удаань хуушан дансануудай хадагаламжада дамжуулагдадаг.

25. Эрхэтэниие нютагай засагай тушаалда томилхо (һунгаха) бүрин этигэмжэтэй гү, али эрхэтэниие нютагай засагай тушаалда томилһон (һунгаһан) нютагай засагай байгууламжын түлөөлэлгэтэ зургаан Буряад Уласай Толгойлогшын ороһон мэдүүлгэ хаража үзөөд, удаадахи шийдхэбэринүүдэй нэгые абадаг:

- 1) эрхэтэниие нютагай засагай тушаалда томилхо (һунгаха);
- 2) эрхэтэниие нютагай засагай тушаалда томилхоёо (һунгахаяа) арсаха;
- 3) нютагай засагай тушаал эзэлдэг нюурта хуули эрхын харюусалгын хэмжээнүүдые хэрэглэхэ.»;

7) 4-дэхи хабсаргалтада:

а) нэрэмжэдэнь «хэлсээгээр нютагай захиргаанай засаг даргын (захиргаанай хүтэлбэрилэгшын) тушаалай,» гэхэн үгэнүүдые хаһаха;

б) 1-дэхи пунктда «хэлсээгээр нютагай захиргаанай засаг даргын (захиргаанай хүтэлбэрилэгшын) тушаал,» гэхэн үгэнүүдые хаһаха;

в) 2-дохи пунктын дүрбэдэхи абзацта «хэлсээгээр нютагай захиргаанай толгойлогшын (захиргаанай хүтэлбэрилэгшын) тушаал,» гэхэн үгэнүүдые хаһаха;

г) 4-дэхи пунктда «хэлсээгээр нютагай захиргаанай засаг даргын (захиргаанай хүтэлбэрилэгшын) тушаал,» гэхэн үгэнүүдые хаһаха;

д) Ньютагай засагай тушаалнуудые, ньютагай захиргаанай засаг даргын (захиргаанай хүтэлбэрилэгшын) тушаалнуудые хэлсээгээр эзэлдэг нюурнуудай тушаалта уялгануудаа бээлүүлхэдэнь, ашаг хонирхолнуудай зүрилдөө гаргадаг гү, али гаргажа болохо хубиин ашаг хонирхолой бии болоһон тухай дуулгаха гурим тухай Дүримэй 1-дэхи хабсаргалтада «хэлсээгээр ньютагай захиргаанай засаг даргын (захиргаанай хүтэлбэрилэгшын) тушаалнуудые,» гэхэн үгэнүүдые хаһаха;

е) Ньютагай засагай тушаалнуудые, ньютагай захиргаанай засаг даргын (захиргаанай хүтэлбэрилэгшын) тушаалнуудые хэлсээгээр эзэлдэг нюурнуудай тушаалта уялгануудаа бээлүүлхэдэнь, ашаг хонирхолнуудай зүрилдөө гаргадаг гү, али гаргажа болохо хубиин ашаг хонирхолой бии болоһон тухай дуулгаха гурим тухай Дүримэй 2-дохи хабсаргалтада «хэлсээгээр ньютагай захиргаанай засаг даргын (захиргаанай хүтэлбэрилэгшын) тушаалнуудые,» гэхэн үгэнүүдые хаһаха.

2-дохи статья

1. Тус Хуули 1-дэхи статьягай 3-дахи пунктһаа гадна албан ёһоор толилогдоһон үдэрэй удаа хүсэндөө орохо.

2. Тус Хуулийн 1-дэхи статьягай 3-дахи пункт 2030 оной январийн 1-һээ хүсэндөө орохо.

Буряад Уласай Толгойлогшо

А.С. ЦЫДЕНОВ

Улаан-Үдэ хото
2026 оной мартын 5

№ 1394-VII